

EMEKLİNİN ÇİLESİ VE İKTİDARIN SORUNU: EMEKLİ MAAŞLARI

I- SORUN:

Emekli maaşlarındaki artış, son dönemde İktidarın ayrıntılı ve zaman alan karmaşık çalışmalarıyla mümkün olan asgari tutarda yapılmaktadır. Bu durumun uzun bir sürece yayılması emeklilerin ciddi bir şekilde hayat standartlarının düşmesine, artık geçinmenin ötesinde yaşam mücadelesi vermelerine yol açmıştır. Herhangi bir şekilde birikimleri, sahip oldukları ev ve ilave gelirleri yoksa, bu maaş seviyesinde emeklilerin çok büyük kesiminin yakınlarından destek almadan hayatlarını sürdürebilme olanağı kalmamıştır.

İktidar, emekli maaşlarında mümkün olabilecek en az artışı yapmayı amaçlamakta; bunun için de TÜİK verileriyle hareket etmekte ve standarda bağladığı formüllerle istediği sonucu almaktadır. TÜİK verilerinin insanın temel ihtiyaçları dışında çok sayıda unsurdan oluşması ve açıklanan sonuçların uzunca bir süredir tartışma konusu olması nedeniyle maaş artışları sürekli olarak emeklilerin hayatlarını sürdürebilmeleri için yaptığı harcamalardaki artışın altında kalmaktadır.

Emekli maaşlarında kamuoyundaki tartışma ve eleştiriler genelde “en düşük emekli maaşı” tutarı üzerinde olduğundan, anılan tutarın artık sıradan cep harçlığı seviyesine geldiği hallerde yapılan ilave bir artışla sorunun kısa süre için çözülmüş olduğu algısı yaratılmaktadır. Oysa sorun aynen devam etmekte her geçen yıl emeklinin çilesi daha vahim hale gelmektedir. Zira, uzun yıllar yüksek tutarda prim ödeyerek emekliliğinde kısmen de olsa rahat bir hayat sürmek isteyen kitle, her geçen dönemde alım gücü kaybına uğramakta ve artık vahşi bir hal almış olan hayat mücadelesinin içinde çabalamaktadır.

İktidarın, emeklileri topluma üretim katkısı olmayan bir yük olarak görmesi, maaş artışlarının gereksiz bir bütçe gideri olarak değerlendirmesine yol açmaktadır. Yapılan uygulamanın çok da uzun olmayan bir süre sonunda tüm emeklilerin asgari ücret tutarına sabitlenmiş, aynı tutarda maaş almasına yol açacağı açıktır. Zira günümüzde en düşük emekli aylığı 14.469 TL iken, ortalama emekli aylığı 17.252 TL, asgari ücret de 22.104 TL'dir. Tutarlar birbirine çok yakındır. Her tepki sonrası en düşük emekli maaşının artırılması ile sabitlemenin asgari ücret rakamında yapılacağı açıkça görülmektedir.

Emeklilerin topluma yük olarak görülmesi ve tartışmaların zaman zaman "çalışan sayısı-emekli sayısı" rakamları esas alınarak "1,5 çalışan 1 emekliye bakıyor" saçmalıkları ile sürdürülmesi, sorunun çarpıtılması için yapılan ciddi bir algı çalışması olarak değerlendirilebilir. Bunun kamuoyunda bir ölçüde başarılı olduğunu da söyleyebiliriz. Oysa, emekli maaşları, aktif çalışma dönemlerinde kişilerin ödedikleri zorunlu primleri, hayatlarının son kısmında bir gelir olarak almasına dayalı bir sistemdir. Toplanan primlerin yerinde ve verimli olarak kullanılmaması, emeklilik yaşı konusundaki hukuka aykırı uygulamaların sonuçları, sosyal hukuk devletinin göz ardı edilmesi emeklilerin sorunu değildir; bu durum İktidarın ya da İktidarların sorumluluğudur. Bunun ceremesinin emeklilere yüklenmesi de büyük bir haksızlıktır. Kaldı ki, emeklilere maaş ödemelerinde Hazine katkısı istisnasız tüm dünyada uygulanan sosyal bir politikaya dönüşmüştür. Hazine katkısı açısından gelişmiş ülke uygulamalarının büyük kısmı Türkiye'dekinden çok daha yüksektir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin, "demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devleti" olması Anayasa'mızda Cumhuriyetin niteliği olarak belirtilmiş önemli bir husustur. Sosyal hukuk Devleti olmanın gereklerinden birisi de emekliler de dahil tüm vatandaşların yaşam standartlarında belli bir kalitenin sağlanmasının zorunlu olmasıdır. Bu zorunluluk Devlet organlarını kullanarak ülkeyi yöneten İktidarın ana görevlerinden birisidir. Oysa,

Ülkemizde emekli maaşları artık tahammül edilemez bir seviyeye geriletilmiş, emekli olarak hayatını sürdüren 16.677.617 kişi ve bakmakla yükümlü oldukları kişiler için ile halini almıştır.

Dünyada ve ülkemizde emekli maaşları uygulamasına baktığımızda sorun daha açık görülmektedir.

II- DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE EMEKLİ MAAşLARI

19. yüzyılın sonlarına kadar çalışanların çok büyük kısmının “emeklilik” diye bir hakkı bulunmamaktaydı. alışmak zorunda olan geniş halk kitleleri elden ayaktan düşüp çalışamaz hale gelinceye kadar işine devam etmekte, sonrasında ise hiçbir güvenceye sahip olmadan yakınlarının yardımıyla hayatını tamamlamaktaydı. Sistematik olarak emeklilik fikrini ortaya atıp, 1889 yılında uygulamaya başlayan kişi Almanya Başbakanı, Demir şansölye lakaplı Otto von Bismarck’tır. Sıkı bir kapitalist olduğu şüphe götürmeyen Bismarck’ın Dünya tarihine geçen bu sosyal olanağın mucidi olmasının nedeni, tabii ki içindeki insan sevgisi değildi. 1848 devrimleri, 1864 Birinci Enternasyonal, 1871 Paris Komünü, 1868’de Genel Almanya İşçi Birliği’nin 1871’de de Berlin İşçi Birliği’nin kurulması, 1875’de kurulan Sosyalist İşçi Partisi’nin hızla popülarite kazanması ve Alman Sosyal Demokrat Partisi adını aldıktan sonra 1890’da %19,7 gibi muazzam bir oy alması, sosyalist hareketin müthiş bir hızla yayılması, Bismarck’ı endişelendirdi ve sosyal haklar üzerine düşünmesine yol açtı. İşte emeklilik hakkının doğuşu bu ortamda muhafazakar bir kapitalist olan Otto von Bismarck tarafından gerçekleştirildi. Emeklilik hakkının mucidini Bismarck olarak kabul etsek bile arka plandaki ana nedeninin emekçilerin babası Karl Marx’ın düşünce ve tezlerinin olduğunu söylemek hiç yanlış olmayacaktır.

Roma İmparatorluğu’na kadar giden geçmişte, bazı rütbeli askerlere emekli maaşı verildiği bilinmektedir. Aynı şekilde yüzyıllarca önce in’de de belli yaşa ulaşanlara maaş ve gıda

yardımı yapılmaktaydı. Dünyada sanayileşmeye geçilmesiyle, o döneme kadar halkın büyük kısmının içinde bulunduğu tarım kültürünün yapısı da tamamen değişti. Hayatın sürdürülebilirliğinde destek ve yardımın yerini hukuki olarak haklar, mücadele ve dayanışma almıştır. Birçok hakta olduğu gibi emeklilik hakkı da bu değişimin mücadele ile elde edilen kaçınılmaz sonuçlarından birisidir.

Sonuç olarak sistematik, çağdaş ve çalışan tüm vatandaşları kapsayan emekli maaşının ilk uygulaması 1889 yılında Almanya'da Bismarck tarafından yapılmıştır.

Günümüzde emekli maaşları, tüm Dünyada uygulanan Hazine katkısının yanında, uzun yıllar çalışan ve ücretinin belli bir yüzdesini prim olarak emeklilik kuruluşlarına yatıran kişilerin, yasal olarak emeklilik yaşına geldiği zaman hak kazandığı tutarı ifade etmektedir. Ortada söz konusu olan bir hibe, yardım, inayet değil; uzun yıllar düzenli olarak yatırılan primlerin karşılığını almak ve insanca bir yaşam sürdürebilmektir. Emekçiler gelirinin ciddi bir kısmını zorunlu prim olarak yatırma sorumluluğunu yerine getirirken, bu primlerin yatırıldığı kuruluşlar da söz konusu tutarları en iyi şekilde değerlendirmekle yükümlüdür. Karşılıklı anlaşmanın değişmez kuralı budur.

Ülkemizde çalışanların primlerini toplamakla ve emekli maaşlarını ödemekle sorumlu olan ana birim bir Devlet kuruluşu olan Sosyal Güvenlik Kurumu'dur (SGK). SGK'nın kararları alan yöneticilerini, çalışma koşullarını ve yapısını belirleyen yer ise halkın Devlet organlarını kullanma yetkisi verdiği İktidardır.

Anayasa'nın 49. maddesi gereğince, *"Devlet, çalışanların hayat seviyesini yükseltmek, çalışma hayatını geliştirmek için çalışanları ve işsizleri korumak, çalışmayı desteklemek, işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam yaratmak ve çalışma barışını sağlamak için gerekli tedbirleri alır."*

Anayasa'nın 60. maddesi gereğince de *"Herkes, sosyal güvenlik hakkına sahiptir. Devlet, bu güvenliğı sağlayacak gerekli tedbirleri alır ve teşkilatı kurar."*

Bu çerçevede günümüzde emekli maaşları ile ilgili düzenleme yapılırken emeklilerin asgari yaşam kalitesini sağlayacak bir gelir elde etmelerine dikkat edilmesi zorunludur. Burada, en düşük emekli maaşı belirlenirken, emeklinin bu maaşla ilave bir desteğe ihtiyaç göstermeden asgari ölçüde geçimini sağlayabileceğı, toplum içinde mağdur olmadan yaşayabileceğı bir geliri elde etmesinin temin edilmesi İktidarın temel görevlerinden birisidir. İş burada da bitmemektedir: Yıllar içinde düzenli olarak oldukça yüksek prim ödeyen emekçilerin de ödediğı prim ile orantılı bir emeklilik maaşı alması zorunludur. Emekliler arasındaki maaş farklılığının asgari emekli maaşına doğru sürekli olarak daraltılması, yukarıda bahsettiğimiz çalışan ile ödediğı primleri toplayan kuruluş arasındaki anlaşmaya aykırı, toplumsal huzuru bozan, son derece kötü niyetli bir uygulamadır. Devletin organlarını kullanma yetkisi almış İktidarın halka karşı kötü niyetli olma gibi bir seçeneğı bulunmamaktadır; bulunuyorsa verilen görevi layıkıyla yapmıyor demektir.

ABD'de yerleşik danışmanlık firması Mercer'in CFA Institute ile 2024 yılında hazırladığı "Mercer CFA Enstitüsü Küresel Emeklilik Endeksi"nde 48 ülkenin emeklilik geliri sistemi 50'den fazla kriterle bilimsel olarak incelenmiş ve bir sıralama yapılmıştır[11]. Bu sıralamaya göre en iyi emeklilik geliri sistemine sahip ülke 84,8 endeks ile Hollanda'dır. Bu ülkeyi sırasıyla İzlanda, Danimarka, İsraill, Singapur, Avustralya, Finlandiya, Norveç, Şili ve İsveç izlemektedir. Türkiye, 48,3 endeks ile 45. yani sondan dördüncü ülkedir. Türkiye'nin altında Filipinler, Arjantin ve Hindistan yer almaktadır. Bu göstergeler, Türkiye'de ödenen emekli maaşlarında ciddi sorunlar olduğunu, hiç hak etmediğimiz halde Dünyanın emekli maaşları konusunda en berbat ülkeleri arasında yer aldığımızı göstermektedir. Bu işte bir şeyler ters

gitmektedir.

III- DİSK'İN "TÜRKİYE'DE EMEKLİLERİN DURUMU: EMEKLİ AYLIKLARI, EMEKLİ SAYILARI VE AYRILAN KAYNAKLAR" BAŞLIKLİ ÇALIŞMASI

DİSK'in emekli maaşlarındaki sorunları vurgulayan, son derece ayrıntılı çalışması Temmuz 2025'de yayınlanmıştır.[\[2\]](#) Çalışmada konumuzu ilgilendiren tespitler aşağıdaki gibidir:

1. Emeklilerin nüfus içindeki payı artarken pastadaki payı düşmektedir.

Türkiye'de emeklilerin toplam nüfus içindeki oranı 2009'dan bu yana artmaktadır. 2009'da Türkiye nüfusu 72,6 milyon ve emekli ve hak sahibi sayısı ise 8,5 milyondur. Emeklilerin ve hak sahiplerinin toplam nüfustaki oranı yüzde 11,7'dir. 2024 sonu itibarıyla Türkiye nüfusu 85,7 milyon kişi iken emekli ve hak sahibi sayısı 15,9 milyondur. Emekli ve hak sahiplerinin sayısında EYT düzenlemesi sonrası ve 2024 yılının ikinci yarısında emekli olanların sayısının yüksekliği nedeniyle ciddi bir artış yaşanmış ve nüfus içindeki oranları yüzde 18,5'e kadar yükselmiştir. Bu artış eğilimin 2025 yılında da devam edeceğini söylemek mümkündür.

Emekli sayısının artması karşın, emeklilerin aldıkları maaşların gayrisafi milli hasıla ve bütçe içindeki payı sürekli düşmektedir.

2. Türkiye'de emekli aylıkları dibe doğru eşitlenmektedir.

2019'da ortalama emekli aylığı en düşük aylığın yüzde 109 fazlası iken Mart 2025'te ortalama emekli aylığının en düşük emekli aylığından farkı sadece yüzde 23 olmuştur. Ciddi biçimde düşen en düşük emekli aylığının Hazine katkısıyla belirli bir düzeye çekilmesi doğrudur ve hatta şu anki düzey oldukça yetersizdir. Ancak en düşük emekli aylığı artırılırken diğer aylıkların aynı oranda artırılmaması nedeniyle ortalama aylıklar en düşük aylığa yakınsamaya ve emekli aylık ortalaması düşmeye başlamıştır.

Böylece emekli aylıkları sadece düşük kalmamış, aralarındaki denge de bozulmuştur. Prime dayalı sistemlerde var olan çalışma süresi ve ödenen prime göre aylık farklılaşması fiilen ortadan kalkmıştır.

2025 yılının ilk yarısında ortalama emekli aylığı 17.252 TL, ortalama işçi emekli aylığı ise 17.089 TL'dir. Buna karşın en düşük emekli aylığı 14.469 TL'dir.

Ortalama emekli aylığının en düşük emekli aylığına oranı sürekli düşmektedir.

3. Türkiye'de ortalama emekli aylığı 2003'te asgari ücretin yüzde 36 üzerinde iken günümüzde asgari ücretin yüzde 22 altına gerilemiştir.

Emekli aylıkları asgari ücret karşısında giderek düşmeye başlamış ve 2018 yılında uygulanmaya başlayan başkanlık rejiminin ardından asgari ücretin altına gerilemiştir. 2024 ve 2025 yılında ortalama emekli aylığı asgari ücretin yüzde 22 altına düşmüştür. Bir diğer ifadeyle emekli aylıklarındaki artış asgari ücretteki artışın çok gerisinde kalmıştır. Bunun anlamı asgari ücret artışı nedeniyle daha fazla prim geliri elde eden SGK'nin emeklilere daha az aylık ödemesidir. Emekli aylıkları asgari ücret kadar artırılmadığı için ortalama emekli aylığı, asgari ücretin altına düşmüştür.

4. 2002'de ortalama emekli aylığının kişi başına GSYH'ye oranı yüzde 46,4 iken 2025'te bu oran yüzde 29'a gerilemiştir.

Ülke büyüme oranlarının emekli aylıklarına yansımaları, emeklilerin milli gelirden aldığı payın korunması ve emeklilerin refahı için oldukça önemlidir. Türkiye'de emekli aylıkları artışında sadece TÜFE artışı oranlarının esas alınması ve kişi başına GSYH artış oranından daha az artırılması emekli aylıklarının erimesine ve emeklilerin göreceli olarak yoksullaşmasına yol açmaktadır.

Emeklilerin sayısı artarken pastadaki paylarının düşmesi

durumun vahametini ortaya koymaktadır. Emeklilere yapılan toplam aylık ödemelerinin GSYH içindeki payı 2010 yılında yüzde 6,8'di. 0 dönem emeklilerin sayısı 8,8 milyonu ve nüfus içindeki payları yüzde 12 idi. 2024 yılında emeklilerin nüfus içindeki payı yüzde 18,5'e yükseldi ancak GSYH içindeki payları yüzde 6,1'e geriledi. Emekli aylıklarındaki düşüşün asıl sebebi bu tablodur.

5. Emekli aylığı ve hak sahiplerine yapılan ödemelerin GSYH'ye oranı AB-27 ülkelerinde ortalama yüzde 9,8 iken Türkiye'de yüzde 3,7'dir.

Emeklilere ve hak sahiplerine yapılan ödemelerin ülkelerin GSYH'sine (ekonomik büyüklüğüne) oranı emeklilerin ülke büyümesinden ne kadar pay alabildiğini göstermesi bakımından önemlidir. AB üyesi 27 ülke ortalaması ve Türkiye'nin emekli aylığı ödemelerinin GSYH'ye oranı 2008'den bu yana açılma eğilimini sürdürmektedir.

6. 2009-2024 arasında Sosyal Güvenlik Kurumu'na yapılan bütçe transferlerinin Bütçe ve GSYH'ye oranı ciddi biçimde düşmüştür.

SGK'ye yapılan konsolide bütçe transfer miktarının hem GSYH'ye oranı hem de bütçeye oranı gerilemektedir. SGK'nin prim gelirlerinin emekli aylığı ve sağlık giderlerine yetmemesi nedeniyle bütçeden SGK'ye transferler yapılmaktadır. Ancak kamuoyuna konsolide transferler olarak yansıyan bu harcamalarının önemli bir bölümünün emekli aylıkları ve sağlık giderleriyle alakası yoktur. Bunların büyük bir bölümü görevlendirme gideridir. Görevlendirme gideri doğrudan emekli aylığı ve sağlık harcamalarıyla ilgisi olmayan ve SGK'ye mevzuatla verilen görevlerin sonucudur. Bu görevlendirmeler gereği Hazine SGK'ye kaynak aktarır ve SGK de bu kaynakları ilgili yerlere öder. Örneğin 2024 yılında konsolide SGK transferlerinin bütçe harcamalarına oranı 13,9'dur. Ancak bunun yüzde 7,2'si görevlendirme gideri 6,7'si SGK'ye emeklilikler için yapılan transferlerdir. Dikkat çekici husus

bütçe içinde görevlendirme giderlerinin oranı 2009'da yüzde 4,7 iken 2024'ye 7,2'ye yükselmiştir. SGK'ye Hazine yardımlarının oranı ise yüzde 15,1'den 6,7'ye düşmüştür.

7. Emekliler ve onların hak sahipleri, işçilerden sonra Türkiye'nin en büyük toplumsal grubu durumundadır: 2024 itibarıyla emekli ve hak sahipleri Türkiye nüfusunun yüzde 18,5'ini oluşturmaktadır.

Türkiye'de Mart 2025 itibarıyla toplam 16 milyon 859 bin emekli ve hak sahibi (pasif sigortalı) bulunmaktadır. Emekli, malul, ölen sigortalının eşi ve çocukları ile sürekli iş göremezlik geliri alanlar pasif sigortalı kapsamında sayılmaktadır. Yaşlılık aylığı alan (emekli) sigortalıların sayısı 12 milyon 172 bin iken, ölen sigortalıların hak sahiplerinin sayısı 4 milyon 352 bin kişidir.

Yaşlılık aylığı alanların yüzde 71,4'ü işçi emeklilerinden oluşmaktadır. Toplam emekli sayısı içinde kendi adına ve bağımsız çalışanları oluşturan 4/b kapsamındakilerin sayısı ise 1,8 milyondur. Eski sistemde BAĞ-KUR emeklisi olarak tanımlanan 4/b'den emekli olanların ve hak sahiplerinin oranı yüzde 14,8'dir. Devlet memuru ve diğer kamu görevlilerini kapsayan ve eskiden Emekli Sandığı kapsamında çalışan 4/c kapsamındakilerin toplam emekli aylığı alanların içindeki sayısı 1,7 milyon, oranı ise yüzde 13,8'dir.

15,9 milyon emekli ve hak sahibi kişi sayısı ile Türkiye, Avrupa ülkeleri içinde emekli ve hak sahibi sayısının en fazla olduğu üçüncü ülkedir.

8. "Türkiye'de emekli sayısı çok fazla, aktif/pasif oranı çok düşük" iddiası doğru değildir.

Aktif/pasif oranı emeklilik sistemlerinin önemli ölçütlerinden biridir. Bu oran sosyal güvenlik sistemlerinin aktüeryal (gelir-gider) dengesi için de önemli bir yer tutar. Aktif-pasif oranı genel olarak çalışan sigortalılar ile aylık ve gelir alan sigortalılar arasındaki oranı ifade etmek için

kullanılır.

Emeklilik sistemleri günümüzde nüfusun yaşlanması nedeniyle birikimli sistemlerden ziyade dağıtıma dayalıdır. Diğer bir ifadeyle, sigortalılardan kesilen primlerin nemalandırılarak geri ödenmesi sistemi (birikim sistemi) yerine sigortalı olanlardan kesilen primlerin emekli olanlara ödenmesi (dağıtım sistemi) uygulaması, günümüz sosyal güvenlik sistemlerinin temel özelliğidir. Bu nedenle aktif/pasif oranına sık sık vurgu yapılır ve primli sistemlerde ideal aktif/pasif oranın 4 olması gerektiği iddia edilir (4 çalışana bir emekli). Ancak bu oran ve iddia günümüzde pek gerçekçi değildir.

Eurostat verilerine göre, Avrupa ülkelerinin aktif/pasif oranı 2022 yılında 1,5 iken, Türkiye’de bu oran 1,6’dır. Avrupa ülkelerinde 13 ülkenin söz konusu oranı Türkiye’den düşük, 2 ülkenin aynı, 12 ülkenin de yüksektir.

Nüfus yapısının değişmesiyle birlikte sadece prime dayalı sosyal güvenlik sistemleri mümkün değildir. Mutlaka anlamlı bir devlet katkısı da gereklidir. Bu nedenle eski dönemlere özgü aktif-pasif dengesinden söz etmek anlamlı değildir. Nitekim araştırma bulgularından da görüleceği üzere Avrupa ülkeleri arasında aktif-pasif dengesi oldukça düşmüş durumdadır. Pek çok ülkede aktif/pasif oranı Türkiye’den düşüktür. Türkiye’de 2024 yılı sonu itibarıyla aktif/pasif oranı SGK verilerine göre 1,6’dır. SGDP ödeyerek çalışanlar dikkate alındığında bu oran 1,75’e ulaşmaktadır. Avrupa ülkeleri için yapılan hesaplama göre ise 1,5’tir.

Aktif/pasif oranı Türkiye’ye kıyasla daha düşük olan pek çok ülkede emekli ve hak sahiplerine ödenen ortalama aylıklar Türkiye’deki düzeyin üzerindedir. Bu durum aktif/pasif oranının artık önemli bir ölçüt olmaktan çıktığını gösteriyor. Aktif/pasif oranının düşük olduğu ülkelerde emekli aylıklarının Türkiye’ye göre oldukça yüksek olmasının sebebi bu ülkelerdeki kamu katkısının yüksekliği ile açıklanabilir.

9. Düşük emekli aylıkları sebebiyle milyonlarca emekli tekrar çalışmakta veya iş aramaktadır: 2002 yılında yüzde 36,6 olan çalışan veya iş arayan emeklilerin oranı Aralık 2024'te yüzde 65,7'ye yükselmiştir.

Emekliler arasında çalışma giderek yaygınlaşmaktadır. Uzun yıllar çalışan işçilerin emekliliklerinde de çalışmak zorunda kalması emekli aylık ve gelirlerinin düşüklüğünden kaynaklanmaktadır. 2008'de yapılan sosyal güvenlik düzenlemeleri sonucunda emekli aylık ve gelirlerinin giderek düşmesi emeklileri giderek daha fazla çalışmaya yöneltmektedir. SGK'nin Aralık 2024 verilerine göre, Türkiye'de toplam 12 milyon civarı kişi emekli aylığı almaktadır. Ayrıca TÜİK'in 2024 4. çeyrek verilerine göre toplam 4 milyon 124 bin kişi, emekli olduğu için iş gücüne katılmamaktadır. Geriye kalan 7 milyon 904 bin emekli ise ya bir işte çalışıyor ya da iş aramaktadır.

2002 yılında 4,3 milyon emeklinin 1,6 milyonu (yüzde 36,6'sı) iş gücü piyasasında iken, 2024 Aralık ayı itibarıyla 12 milyon civarı emeklinin 7 milyon 904 bini iş gücü piyasasındadır. Çalışan veya iş arayan emeklilerin oranı yüzde 65,7'ye yükselmiştir.

IV- SONUÇ:

Emekli maaşları, son dönemde önemi ölçüde aşınmış, emeklilerin geçimlerini sağlamaları giderek daha zor hale gelmiştir. Yukarıda da belirtildiği üzere son 20 yıldır emekli maaşlarının bütçe içindeki ve gayrisafi milli hasıla içindeki payı hızla düşmektedir. Maaş artış dönemlerinde son derece karmaşık formüllerle ve özellikle en düşük emekli maaşına odaklanılarak, ortalama emekli maaşları bilinçli biçimde sürekli aşındırılmakta ve alım gücü düşürülmektedir. Emekli maaşlarındaki ölçünün sürekli olarak asgari ücret tutarıyla karşılaştırılması, önümüzdeki yıllarda gerçekleşebilecek durumun da göstergesidir. Asgari ücretin insanca yaşam kalitesini sağlamaktan çok uzak oluşu ve ortalama ücretin de

bu tutara çok yakın oluşu dikkate alındığında gidilecek yolun da sonu görülmektedir. Bu politikanın sonucu olarak, önümüzdeki yıllarda ücretli olarak çalışan kitlenin büyük kısmı ile birlikte emeklilerin hemen hemen tamamının maaşlarının İktidar tarafından belirlenen asgari ücret tutarına sabitlenmesi kimseyi şaşırtmayacaktır. Bu sonuç ise ülke halkının büyük kısmına sefalette eşitliğin layık görülmesidir.

Yazımızı TBMM’de gerçekleşen ve emekli maaşlarına olan yaklaşımı gösteren tarihe geçecek bir olaya değinerek bitirelim:

10 Temmuz 2025 tarihinde emeklilik maaşları ile ilgili olarak TBMM’de yapılan görüşmelerde DEVA Partisi İstanbul Milletvekili Elif Esen’in “Bugün olması gereken en düşük emekli maaşı 35 bin lira civarındadır” ifadesinin İktidar Partisi milletvekilleri tarafından kahkahalar ile karşılanması görevin, amacın, hakların bizzat yasama görevi ile sorumlu milletvekilleri tarafından tamamen göz ardı edildiği anlamına gelmektedir. Oysa, günümüzde 35 bin lira ile yukarıda bahsettiğimiz insanca yaşamının mümkün olmadığı ortadadır. Devlet organlarını kullanarak ülkeyi yöneten İktidarın ekonomi alanında aldığı her karar bir tercihi ifade etmektedir. Ülkenin bütçesi ve kaynakları bellidir. Buradaki tutarların nerelere harcanacağı tamamen bir tercih ile ilgilidir. Ancak, bu tercihte emeklilerin hiçbir şekilde dikkate alınmadığı, aksine bir yük olarak görüldüğü ortadadır.

“No Country for Old Men – İhtiyarlara Yer Yok!”[\[3\]](#)

[\[1\]](#)

<https://www.cfainstitute.org/about/press-room/2024/2024-mercercfa-institute-global-pension-index>

[\[2\]](#)

<https://arastirma.disk.org.tr/wp-content/uploads/2025/07/Turki>

[ye-Emekliler-Raporu-Temmuz-2025.pdf](#)

[3] Ethan ve Joel Cohen'in 2007 yapımı filminin adıdır.